



בש"פ 491/14 - פלוני, פלוני נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

בש"פ 491/14

לפני: כבוד השופט א' רובינשטיין

העוררים: 1. פלוני
2. פלוני

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערר על החלטת בית המשפט המחוזי מרכז-לוד
(השופטת ד' מרשק מרום) במ"ת 38708-07-13 מיום
13.1.14

תאריך הישיבה: כ"ה בשבט תשע"ד (26.1.14)

בשם העוררים: עו"ד עדי קיזר

בשם המשיב: עו"ד חיים שווייצר

החלטה

א. ערר על החלטת בית המשפט המחוזי מרכז - לוד (השופטת ד' מרשק מרום) במ"ת 38708-07-13 מיום 13.1.14, בגדרה הורה הן על חילוט הערבויות אותן הפקידו העוררים והן על חילוט ערבויות צד ג' עליהן חתמו מפקחי העוררים, והכל בשל הפרת התחייבויותיהם של העוררים בגדרי חלופת מעצר.

ב. ביום 19.7.13 הוגש כתב אישום כנגד שישה נאשמים, ביניהם עורר 1, יליד 1994 ועורר 2 יליד 1995 (ת"פ 38705-07-13), המייחס להם עבירות של סיכון חיי אדם במזיד בנתיב תחבורה לפי סעיף 332(3) לחוק העונשין, התשל"ז-1977; תקיפת שוטר בנסיבות מחמירות לפי סעיף 274(2) וסעיף 274(3) לחוק; הפרעה לשוטר בשעת מילוי תפקידו לפי סעיף 275 לחוק; והיזק בזדון לפי סעיף 413 לחוק.

כנטען בכתב האישום, ביום 14.7.13 בסביבות השעה 1600, נעו כלי רכב משטרתיים על ציר תנועה בסמוך ליישוב יצהר, בסמוך לכניסה ליישוב נתקלו כלי הרכב במחסום אבנים וצמיגים בוערים. באותו זמן החלו העוררים, ארבעת הנאשמים הנוספים בכתב האישום ועוד עשרה אחרים שזהותם אינה ידועה, לידות אבנים וסלעים אל עבר כלי הרכב ויושביהם; משהוזעקו כוחות משטרה נמלטו מידי האבנים אל תוך היישוב. כתוצאה ממעשים אלו ספגו כלי הרכב פגיעות שונות בפח ובמיגון.

ג. העוררים נעצרו סמוך לאחר המעשה, בחשד לביצוע העבירות המיוחסות להם בכתב האישום. בדיון ביום 15.7.13 הורה בית משפט לנוער בירושלים (השופטת י' ייטב) על מעצרם של העוררים ליום אחד, נוכח אי התייבבות הורי המשיבים (מ"י 29327-07-13). בדיון מיום 16.7.13 הורה בית המשפט (השופטת ת' בר-אשר צבן) על מעצר המשיבים עד ליום 21.7.13; על החלטה זו הוגש ערר, ובית המשפט המחוזי (הנשיא ד' חשין) הורה על מעצרם עד ליום 18.7.13 (עמ"י 29327-07-13).

ביום 18.7.13 הורה בית המשפט לנוער (השופטת ת' בר-אשר צבן) על שחרורו של עורר 2 למעצר בית מלא למשך 10 ימים בבית הוריו בירושלים תחת פיקוח רצוף של מפקחים; אושרו שמונה במספר. עוד נקבע, כי לפחות שלושה מתוך שמונת המפקחים יחתמו על ערבות בסך 7,000 ש"ח, וכי העורר 2 יפקיד 3,000 ש"ח; ביום 19.7.13 דחה בית המשפט המחוזי (השופט מ' סובל) את ערר המדינה על החלטת בית משפט קמא (עמ"י 38449-07-13). ביום 19.7.13 הורה בית משפט השלום (השופטת ת' בר-אשר צבן) על שחרורו של עורר 1 למעצר בית מלא למשך 10 ימים בבית הוריו במצפה יריחו תחת פיקוח שני הוריו (מ"י 29369-07-13). עוד נקבע, כי הוריו של עורר 1 יחתמו כל אחד על ערבות בסך 7,000 ש"ח, וכי עורר 1 יפקיד 3,000 ש"ח.

עם הגשת כתב האישום הוגשה בקשה למעצר עד תום ההליכים (מ"ת 38708-07-13); בדיון מיום 21.7.13 קבע בית המשפט המחוזי מרכז (השופטת ו' מרוז) כי אין להורות על מעצר העוררים עד תום ההליכים, וזאת נוכח גילם הצעיר והצורך הדחוף בתסקירי שירות המבחן; נקבע כי מעצר הבית יוארך עד להחלטה אחרת. ביום 15.8.13, לאחר שהוגשו תסקירי שירות המבחן, הורה בית המשפט (השופטת ק' רג'יניאנו) כי עורר 1 ישהה במהלך השבוע במעצר בית מלא בישיבת "תורת החיים" ביד בנימין ובסופי שבוע ובחופשות - במעצר בית מלא בבית הוריו במצפה יריחו. באשר לעורר 2 הורה כי יישאר במעצר בית מלא בבית הוריו בירושלים, אך תינתן לו האפשרות לצאת ללימודים בישיבת מרכז הרב בירושלים בליווי אחד ממפקחיו שאושרו. עוד נקבע כי כל אחד מהעוררים יפקיד, בנוסף לערבות שכבר הופקדה, סך של 2,500 ש"ח. ביום 28.8.13 הוגשה בקשה מטעם עורר 2 לשינוי ההגבלות שנקבעו בעניינו, כך שישהה במהלך השבוע בישיבת תורת החיים ביד בנימין, בהיעדר התנגדות המשיבה נתקבלה בקשתו.

ד. ביום 2.12.13 הגיעו שוטרים לבתי העוררים כדי לודא קיומם של התנאים המגבילים, ואז התגלה כי העוררים עמוד 2

הפרו תנאי מעצר הבית שהושתו עליהם, שכן שהו במסיבת חתונה באולם האירועים "שירת ירושלים" בגבעת שאול בירושלים; הפרה זו תועדה בסרטון וידאו של מצלמות אבטחה.

נוכח ההפרה, הגישה המשיבה ביום 12.12.13 בקשה לעיון חוזר ולחילוט ערבויות, בדיון באותו יום הורה בית המשפט המחוזי (סגן הנשיאה א' יעקב) כי עורר 2 ישהה במעצר בית מלא בבית הוריו בירושלים בפיקוח הוריו, והורה לו להפקיד סכום נוסף של 5,000 ש"ח. ביום 17.12.13 הורה בית המשפט (השופטת ש' בן שלמה) כי עורר 1 ישהה במעצר בית מלא בבית הוריו במצפה יריחו בפיקוחם; עוד נקבע, כי עורר 1 יפקיד סכום נוסף של 5,000 ש"ח וכי תיחתם ערבות צד ג' על ידי כל אחד מן המפקחים בסך של 7,000 ש"ח.

החלטת בית המשפט המחוזי

ה. המדינה ביקשה חילוט הערבויות; בהחלטתו מיום 13.1.13 קבע בית המשפט (השופטת ד' מרשק מרום), כי בתי המשפט השונים הלכו לקראת העוררים והקלו את תנאיהם המגבילים, וכי עסקינן "בהפרה מכוערת אשר מבטאה זלזול בהחלטות בתי המשפט - זלזול אשר חומרתו מועצמת נוכח מהות העבירות בהן מואשמים המשיבים" (עמ' 47 להחלטה, שורה 7-9). נקבע, כי הוריו של עורר 1 מסרו גרסה שקרית בדבר מקום הימצאו ושמרו על זכות השתיקה משעומתו למול הסרטון המפליל. עוד נקבע, כי אחותו של עורר 2 מסרה גרסה סותרת לזו של אחיה, וכי זיהתה אותו משהוצג בפניה הסרטון המתעד. נוכח כל זאת, הורה בית המשפט הן על חילוט ערבויות העוררים (בסך 3,000 ש"ח כל אחד) והן על חילוט ערבויות צד ג' של הוריו של עורר 1 (בסך מצטבר של 14,000 ש"ח) ושל אחות עורר 2 (בסך 5,000 ש"ח).

כלפי החלטה זו הוגם הערר דנא.

הערר

ו. בערר נטען כי אין חולק על עצם ההפרה, אולם עסקינן בהפרה יחידה במהלך תקופה של ארבעה חודשים, וכי נוכח העדר עבר פלילי לעוררים וקטינות עורר 2 היה על בית המשפט להורות על חילוט חלקי בלבד של כספי ערבותם. נטען, כי היה על בית המשפט להסתפק בהקשחת המגבלות המושטות על העוררים ובהפקדת ערבות נוספת מצידם.

עוד נטען, כי שגה בית המשפט קמא בהחלטתו לחלט ערבויות צד ג', שכן למפקחי העוררים לא היתה כל ידיעה על ההפרה, וקל וחומר שלא סייעו בעדה. באשר לאחותו של עורר 2 נטען בנוסף, כי הואיל והיא לא חתמה על ערבות צד ג' ואף לא נתבקשה לעשות כן, אין לבית המשפט סמכות להורות על חילוט ערבות בעניינה.

הדיון

ז. נטען מטעם העוררים, כי המחדל רובץ בעיקר לפתחם, שלהם ולא של מפקחיהם, וצוין עם זאת כי לא הפרו תנאים במשך חודשים רבים, ולהפדה לא נלוו עבירות נוספות כנסיבה מחמירה, אלא היתה מעשה של טיפשות; ואילו בני המשפחות אולי שגו בחקירתם בבקשם לסייע, אך מדובר באנשים נורמטיביים. עוד ניתן לומר, כך נטען, שהעורר 1 התל במפקחיו, ומכל מקום מדובר במשפחה שמצבה הכלכלי ירוד, ונוכח אופי ההפדה יש מקום להקלה. אשר לאחות העורר 2, היא לא חתמה על ערבות, ולכן אין להחיל עליה חובה המצדיקה חילוט.

ח. מטעם המדינה נטען, כי לעוררים אין מורא החוק אלא עזות פנים, ואולי לא היה מקום ליתן בהם אמון מתחילה בשחרור, ותחת זאת הקלו עמם עוד ועוד. נאמר, כי העובדה שנדרשה רק חתימת שלושה מפקחים אינה פוטרת את כולם מאחריות; ועוד, לצד עצם ההפדה כנטען. לא אמרו המפקחים אמת בחקירותיהם.

הכרעה

ט. בצדק ציין בית המשפט קמא, כי התנהגות העוררים 1-2 יש בה משום זלזול בוטה בחוק. אוסיף, לא זו בלבד, אלא שעבירה גוררת עבירה והתנהגותם היתה הרקע והגורם להתנהגות קרוביהם המפקחים, עד כי אי אמירת אמת מצד אלה, והריהם - העוררים - בחינת חוטא ומחטיא. בצדק ציינה השופטת ברק-ארז בבש"פ 8163/12 אלון נ' מדינת ישראל (2012) את התכלית ההרתעתית של חילוט הערבויות; מעצר בית אינו "תכנית כבקשתך", וכך גם אחריותו של מפקח; אין עסקינן באופציה אלא בחובה שהסנקציה בצדה. עיינתי בראיות כולן. בהגינותו לא חלק בא כוח העוררים על ההפדה על-ידי העוררים 1-2, ולמעשה בדיון לא עמד ביותר משפה רפה על הערר לגבי חילוט ההפקדה בסך 3,000 ש"ח של כל אחד מהם. המיקוד היה בבני המשפחה, בטענה כי פעלו בתום לב.

י. במקרה דנא לא רק שהעוררים לא אמרו אמת או שתקו, דבר שמשמעותו המחזקת ראיות ידועה (ראו הודעות עותר 1 מ-3.12.13 ו-10.12.13, ואחר כך שתיקתו ב-11.12.13, והודעת עורר 2 מ-3.12.13 ו-6.12.13), אלא גם בני המשפחה (ראו הודעת האב 3.12.13 ושתיקתו ב-11.12.13 והודעת האם מ-11.12.13, וכן הודעות האחות מ-3.12.13 ו-10.12.13). הורים כמפקחים אכן אינם חלופה מועדפת מעיקרא, כיון שבשל הזדהות עם ילדיהם, עדיפויותיהם כוללות רגשות מעורבים, ולא אחת תטה את הכף לכיוון ההזדהות ותרחק ממילוי החובות הפיקוחיים. ואולם, משהסכימו לפקח, תפקידו של בית המשפט הוא להגן על הציבור והחלטות מעצר הבית על ההפקדות והערבויות נועדות לכך, ולגבי המפקחים ייאמר - מי ישמור על השומרים.

יא. לשיקולי חילוט ראו ע"פ 6978/09 מטודי נ' מדינת ישראל, פסקה 12 להחלטות השופט מלצר, ובש"פ 6747/13 דורני נ' מדינת ישראל (2014), פסקה 9 להחלטת השופטת ארבל; בין השאר ראוי לבחון האם מדובר בהפרות חד פעמית או מעבר לכך, אם היו עבירות נלוות אם לאו, והכל בגדרי מידתיות.

יב. במקרה דנא אין מדובר בהפרות סדרתיות וגם לא בעבירות נלוות; מנגד, ההפקדות אינן גבוהות (אף שכמובן מי שאמצעיו מוגבלים גם סכום לא גדול מאוד יכביד עליו). לטעמי ניתן להביא בחשבון את התנהגות המעורבים משנתגלתה ההפדה, שתחת לומר, חטאתי ואני מצר (או מצרה) ומתחרט(ת), נאמרים דברי לא אמת מן הגורן ומן היקב, או באה שתיקה - זכות העומדת לאדם אך אינה נקודת זכות בעבורו. ועוד, ברי כי אחות העורר 2 היתה אחראית, הגם שלא חתמה, ואין להלום מכל וכל את הטענה כי היא פטורה, משל היתה התחייבותה כנייר לצור על פני צלוחית וכחספא בעלמא.

יג. סבורני כי אין מקום להתערבות בחילוט הפקדותיהם - הנמוכות - של העוררים, גם אם מדובר בצעירים שאולי הכסף בא מבית הוריהם. אשר למפקחים, לא ראיתי להתערב בחילוט לגבי אחותו של עורר 2, ואיני נעתר לערר לגביה. אשר להורי עורר 1, מתוך שמדובר במי שאולי נקלעו לראשונה לסיטואציה מעין זו, איעתר במידת מה לערר לגביהם ואעמיד גם את חילוט ערבותם על 5,000 ₪ כל אחד (במקום 7,000 ש"ח). גם בסכומים אלה יהא משום לקח לעוררים ולמשפחותיהם ואף לזולתם. הערר מתקבל חלקית לגבי הורי עורר 1 כאמור, ואיני נעתר לו באשר לעוררים ולאחות עורר 2.

ניתנה היום, ב' באדר א' התשע"ד (2.2.2014).

שׁוֹפֵט
